

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Механизъм и инструментариум за обратна връзка и оценка от страна на гражданите и бизнеса относно действията на община Болярово при контрола и управлението на разделното събиране на биоотпадъците и третирането на биоразградимите отпадъци

София
Февруари 2023 г.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0015, с наименование „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на местната политика за нулеви отпадъци“ финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

www.eufunds.bg

I. Увод

Настоящият механизъм и инструментариум към него са разработени в рамките на Дейност 2 на проект "Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на местната политика за нулеви отпадъци", който е финансиран от Оперативна програма "Добро управление" и Европейския социален фонд. Основна цел на дейността е да предложи препоръки към общинските власти в община Болярово и към структурите на гражданското общество, които могат да подобрят процесите на управление на отпадъците в общината, като се вземат предвид направените анализи в рамките на Дейност 1 по проекта.

В рамките на Дейност 2 ще бъдат систематизирани **препоръки, които ще се фокусират върху:**

- Осигуряване на открит диалог със заинтересованите страни (граждани, публични органи, НПО, бизнеса – сметоизвозващи и сметосъбиращи предприятия, регионалните инспекции по околна среда и водите и др.)
- Повишаване на гражданското участие в политиките за управление на отпадъците;
- Подобряване на регулаторната среда, свързана с разделното събиране на биоотпадъците и третирането на биоразградимите отпадъци;
- Описание на механизми и инструментариум, които могат да помогнат на целевите групи да предоставят надеждна обратна връзка.

Активното участие на гражданите в обществения живот е мерило за състоянието и качеството на демократичните процеси в страната. Включването на гражданите в процесите на формиране, прилагане и наблюдение на публичните политики е от изключително значение за икономическото и социалното развитие и благоденствието на едно общество. Ето защо е необходимо да се увеличи интересът на гражданите към различните форми на гражданско участие. Това може да се постигне чрез ясни и прозрачни процедури, които да гарантират достъпа на гражданите до институциите. От ключово значение е гражданското

участие на всички нива на вземане на решения и изработване на публични политики, което е гарант за прозрачно и отговорно управление.

Отговорен орган на местно ниво за управление на отпадъците съгласно Закона за управление на отпадъците е **община Болярово**, която се намира в Югоизточна България, административна област – Ямбол. Общината обединява 20 населени места, от които общинският център – град Болярово и 19 села: с. Воден, с. Вълчи извор, с. Голямо Крушево, с. Горска поляна, с. Денница, с. Дъбово, с. Златиница, с. Иглика, с. Камен връх, с. Крайново, с. Малко Шарково, с. Мамарчево, с. Оман, с. Попово, с. Ружица, с. Ситово, с. Стефан Караджово, с. Странджа, с. Шарково. Към 31.12.2020 г. Броят на жителите е 3 148.

Част от основните функции и цели на общината съгласно националното и европейското законодателство са:

- Прилагане на интегрирано управление на отпадъците на територията на Община Болярово, които да допринесат за устойчивото развитие на общината;
- Постигане на по-високи цели за рециклиране и подготовка за повторна употреба на битовите отпадъци;
- Значително намаляване на количествата депонирани отпадъци;
- До 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци да се увеличи до най-малко 65%;
- Опасните битови отпадъци трябва да се събират отделно от 2022 г.;
- Разделно събиране на биологичните отпадъци от 2023г., като държавите членки следва да се стремят към постигане на целта за намаляване на хранителните отпадъци на територията на целия Европейски съюз с 30 % до 2025 г. и с 50 % до 2030 г.;
- Предоставя обществена информация на заинтересованите страни (ЗС) относно графика за извозване на отпадъците.

Към момента община Болярово се опитва да работи активно с гражданите, бизнеса и НПО в сектора, но към днешкашна дата **не са провеждани активни обществени консултации**. Нормативните изисквания, които задължават общините през 2021 г. цялостно да изменят и надгледят управлението на отпадъците, поставя **необходимостта от преразглеждане на**

досегашните комуникационни канали и създаване на нови, надеждни **Механизми и инструментариуми за обратна връзка между целеви групи**: държавни органи, гражданите и бизнеса, които са и целевите групи по проекта.

Настоящият Механизъм е разработен от екип от 2-ма експерти на община Болярово, подпомогнати от избрания външен изпълнител – „Гефланд-Морис Груп“ ЕООД.

Като изходна база при разработване на Механизма са анализирани **добрите практики и изведените препоръки и екшън-план по Дейнст 1 в сферата на политиката за нулеви отпадъци**, както и **изводите за тяхната приложимост на национално ниво**, изведени от участниците в проведения Онлайн уебинар по проекта.

Разработеният Механизъм включва също:

- приложим за неговото функциониране **инструментариум** с описание на конкретните стъпки, които отделните целеви групи следва да предприемат с цел предоставяне на надеждна обратна връзка;
- **дефинирани минимум 3 препоръки от страна на мрежи на НПО** (насочени към цялостно подобряване на регулаторната среда в областта на разделното събиране на биоотпадъците и третирането на биоразградимите отпадъци)

Механизмът съдържа ясно описание на дейностите / етапите / ролите на различните целеви групи в процеса по осигуряване на обратна връзка и оценка на действията на община Болярово, свързани с контрола и управлението на разделното събиране на биоотпадъците и третирането на биоразградимите отпадъци. В инструментариума за неговото приложение ще бъдат посочени също ролята и необходимите действия на всички други отговорни администрации и държавни органи за постигане на повече прозрачност и открито управление в кризисни ситуации, свързани с политиката на нулеви отпадъци и разумните решения за управление на отпадъците. За целта е използван комплексен Механизъм, включващ:

- публикуване на документа на Интернет страниците на община Болярово, Сдружение ВОБ, партньорските мрежи от НПО и организации в сектора и др.

- разпространение на информация за Механизма в периодични издания на целевите институции, както и по време на работни срещи.

Разработеният документ по Дейност 2 има за цел да допринесе за формулиране на системен инструмент за осъществяване на граждански мониторинг върху политиката и законодателството, провеждани от държавата в областта на безопасността на храните, в съответствие с новата политика на ЕС в сектора.

Документът ще допринесе за формулиране на системен инструмент за осъществяване на граждански мониторинг върху политиката и законодателството, провеждани от държавата в областта на разделното събиране на биоотпадъците и третирането на биоразградимите отпадъци, в съответствие с новата политика на национално ниво в сектора.

II. АНАЛИЗ НА ДОБРИ ПРАКТИКИ, ПРЕПОРЪКИ И ЕКШЪН-ПЛАН ЗА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ В ОБЩИНА БОЛЯРОВО

В рамките на Дейност 1 по проекта беше извършено проучване и анализ на степента на участие на гражданското общество в процеса на формиране на политики, вземане на решения, прилагане и мониторинг на политиките за нулеви отпадъци и разумните решения за събиране на биоотпадъците и третиране на биоразградимите отпадъци в община Болярово. Също така бяха представени добрите практики на национално и международно ниво по отношение на събирането на отпадъците, рециклиране, компостиране, изготвяне на политики за управление на отпадъци и гражданското участие в тези политики. Беше разработена и популяризирана анкета, която беше попълнена от 76 представители на публичната администрация, институциите и организациите, отговорни за цикъла по управление на отпадъците на местно ниво и от обществеността – НПО, граждани, бизнес. Основните изводи от проведеното анкетното проучване са:

- ✓ 80% от анкетираните никога не са компостирали отпадъците си;

- ✓ 22% от анкетираните събират отделно своите отпадъци, а 78% никога не са събирали и изхвърляли отпадъците си отделно;
- ✓ 80% от анкетираните изхвърлят биоотпадъците си заедно с битовите такива;
- ✓ Над една трета от анкетираните заявяват, че не могат да преценят какви са ползите от компосирането на биоотпадъците, като това показва, че тези хора не са запознати с думата „компостиране“, а 64% от респондентите показват, че дори и да не са запознати с процеса на компостиране, те не са наясно, че той се извършва с цел опазване на околната среда;
- ✓ Над 70% от анкетираните посочват, че площадка/и в населеното място биха били предпочитания начин за компостиране, като ако бъдат обособени такива площадка/и в населеното място, вероятността почти цялото население на община Болярово да започне да компостира отпадъците си е много голяма;
- ✓ 41% от респондентите не знаят какво означава „кръгова икономика“, а за тези 17%, които заявяват, че знаят, данните не могат да се считат за достоверни. Четиридесет процента от анкетираните описват в отговор на този въпрос какво разбират, когато чуят „кръгова икономика“, което показва, че са запознати до някаква степен с концепцията.

Основните **изводи и препоръки към община Болярово**, които са изведени след направеното анкетно проучване са:

- ✓ **Организиране и провеждане на информационни кампании за информиране и мотивиране на обществеността** чрез регулярно изготвяне и разпространение на прессъобщения, организиране на информационни дни и др.;
- ✓ **Разработване на ефективен график за сметосъбиране** и осигуряване на достатъчно контейнери за всяко домакинство за битови отпадъци;
- ✓ **Разполагане на още контейнери за отделно събиране на отпадъци** в малките населени места, райони и квартали;

- ✓ Осигуряване на достатъчно количество контейнери за разделно събиране на отпадъците и разполагането им на близко разстояние един от друг;
- ✓ Провеждане на мотивационни семинари за стимулиране на гражданите да събират и изхвърлят разделно;
- ✓ Закупуване на нова и подобряване на настоящата техника за сметосъбиране и сметоизвозване, както и закупуване на допълнителни съдове за отпадъци, с което да се модернизира и осъвремени услугата по управление на отпадъците;
- ✓ Премахване на пластмасовите контейнери за отпадъци и замяната им с качествени и издръжливи такива;
- ✓ Стриктно спазване на приложимата нормативна уредба и налагане на санкции на нарушителите;
- ✓ Създаване на система и графици за събиране и извозване на биоотпадъци в общината или предоставяне на гражданите контейнери за домашно компостиране;
- ✓ Изграждане на площадка(и) за общностно компостиране на територията на общината;
- ✓ Предоставяне на различни по вид стимули за тези, които събират и изхвърлят разделно.

Към момента **община Болярово извършва сметосъбирането и сметоизвозването** на битовите отпадъци, производствени отпадъци, строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради, опасни отпадъци. Общината разполага с 1 контейнер за разделно събиране на „Текстил и обувки“ разположен в гр. Болярово, 24 контейнера (12 бр. жълти и 12 бр. зелени) разположени в гр. Болярово, с. Златиница и с. Мамарчево, като в останалите 17 села има единствено контейнери за смесени отпадъци. Веднъж месечно контейнерите се извозват за разделно събиране от „Екобулпак България“ АД, а останалите за смесен отпадък се извозват веднъж седмично или веднъж месечно по график, който се обявява на сайта на община Болярово. От изложеното дотук може да се изведат **следните основни 3 препоръки:**

Проект № BG05SFOP001-2.025-0015, с наименование „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на местната политика за нулеви отпадъци“ финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- **Поради липсата на цифровизация в областта**, голям част от жителите нямат достъп до интернет и не могат да влизат в сайта на общината, за да се информират относно: графици за извозване на отпадъците, информационните материали относно рециклиране, компостиране, разделно събиране на отпадъците и измененията в политиките за управление на отпадъците. Поради това общината може да **разлепя стикери върху контейнерите за смесени отпадъци, стъкло и пластмаса, след което да бъдат подменяни, с цел всички жители да имат достъп до тази информация.**
- При възможност да се **закупят поне още два камиона от общината за сметоизвозване и сметосъбиране**, тъй като към момента общината разполага с един камион и поради това в голяма част от селата отпадъка се събира веднъж месечно, което е предпоставка за създаване на нерегламентирани сметища и изхвърляне на отпадъка в природата.
- По отношение на строителните и опасни отпадъци, тема която беше дискутирана на Онлайн уебинара в Дейност 1, проблем се явява, че няма специализирана техника която да извозва този вид отпадък и депа, както и неосведомеността на гражданите и бизнеса каква е превенцията срещу замърсяването на околната среда от строителните отпадъци. Отново може върху самите контейнери да бъдат разлепени стикери или да **бъдат поставени билбордове, които да посочат по какъв начин може да се предотврати производството на строителни отпадъци, минимизирането им и увеличаване мащаба на повторната употреба на повече строителни материали, както и да има посочени телефонни номера, на които може да се обадят, за да бъдат извозени строителните и опасни отпадъци.**

III. Повишаване на гражданското участие в политиките по управление на отпадъците

Участието на гражданите и организациите на гражданското общество в процесите на вземане на решения на местно ниво е от решаващо значение за едно прозрачно и отговорно местно самоуправление, работещо в интерес на общността. В рамките на европейската правна система за гражданско участие в процеса на вземане на решения на местно ниво, Кодексът за добри практики за гражданско участие в процеса на вземане на решения (СЕ, 2009) има важно значение. Съгласно **Кодекса за гражданско участие**, препоръчителните принципи на участие включват основни насоки за неправителствени организации (НПО), които имат за цел да защитават интересите на гражданите и да участват в процеса на вземане на решения. **Тези насоки включват:**

- **Участие:** НПО трябва да изразяват гледните точки на своите членове и да защитават интересите на гражданите. Участието на НПО в тези процеси предоставя на местните органи и на другите заинтересовани страни възможността да получат ценна информация и да вземат решения, основани на консенсус и допират до реалните нужди и проблеми на гражданите. Като такива, НПО играят ролята на мост между обществеността и държавата, като предоставят важен канал за обратна връзка и взаимодействие между различните заинтересовани страни в процесите на управление и вземане на решения.
- **Доверие:** Взаимното доверие и коректно взаимодействие между различните сектори и участници в обществото играят критична роля за постигането на ефективни и успешни взаимоотношения. Такова доверие създава възможност за по-добра координация на дейностите и вземането на обосновани решения, които се основават на общите интереси и ценности на участниците в процеса.
- **Отчетност и прозрачност:** Работата за обществените интереси изисква откритост, отговорност, яснота и отчетност от страна на неправителствените организации и на публичните органи.

- **Независимост:** Важно да се признае независимостта на неправителствените организации относно техните цели, решения и дейности, тъй като те играят ключова роля в представянето на гледните точки на гражданското общество. В Кодекса са включени различни форми на участие, които могат да се използват, в зависимост от целта и степента на въздействие, като се има предвид независимостта на НПО.
- **Информация:** Достъпът до информация е едно от основните изисквания за активното участие на неправителствени организации в процеса на вземане на решения. Наличието на достъпна и качествена информация е необходимо за изграждането на информирано мнение и за професионалното функциониране на НПО. Освен това, информацията е от ключово значение за провеждането на качествен мониторинг и оценка на дейностите на институциите. В този контекст, институциите трябва да предоставят обществена информация на НПО в лесно достъпен формат, който да позволява на НПО да използват и анализират информацията по ефективен начин.
- **Консултация:** Това е процес, при който институциите допитват до НПО за тяхната позиция във връзка с конкретен проблем, политически или нормативен документ. НПО имат възможност да изразят свои становища и да предложат препоръки, които институциите да вземат предвид. При този процес, институциите могат да предоставят обратна връзка на НПО относно техните предложения.
- **Диалог:** В контекста на участието на неправителствени организации в процеса на вземане на решения, важна роля играе инициативата за диалог. Това предполага, че обществените институции и НПО ще се ангажират в отворен и двупосочен диалог, който е основан на взаимното зачитане и разбиране. Такъв диалог може да доведе до по-добро разбиране на проблемите, които засягат гражданите, и да насърчи сътрудничеството и обмена на идеи между различните участници. Важно е да се отбележи, че диалогът изисква активно участие и ангажираност от страна на всички участници, за да се постигне по-добро качество на приеманите решения и по-голяма легитимност на процеса.
- **Партньорство:** се осъществява на всеки етап от процеса на вземане на политически решения - от определянето на дневния ред, през изработването на решенията, до техните последиствия и изпълнението на инициативите за политики. Важно е да се

отбележи, че партньорството изисква активно участие на НПО и публични институции в различни органи за вземане на решения. То включва споделени отговорности, като заедно се определят целите, политиките и програмите, се проектират и се прилагат решенията. Също така, партньорството включва и активно участие на гражданите, които могат да се включат в различни проекти и инициативи, свързани с вземането на политически решения. Партньорството изисква постигане на съгласие между участниците и се основава на диалог, взаимно уважение и доверие. Споделената отговорност предполага и подходящи механизми за комуникация, които позволяват на всички участници да участват в процеса на вземане на решения и да изразят своите мнения и гледни точки. Партньорството може да доведе до постигане на по-добри резултати и по-широко приложими политики, които отговарят на нуждите на гражданите и на обществото в цяло.

На база на направените анализи от Дейност 1 могат да се отправят следните 6 препоръки за повишаване на гражданското участие в политиките по управление на отпадъците в община Болярово, които в голяма степен се ръководят от принципите заложиени в Кодекса:

- **Създаване на специализиран отдел за съветване и информиране на гражданите по темата „Условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, строителни и МРО на територията на община Болярово“.** Препоръчва се създаването на специализиран отдел, който ще бъде отговорен за предоставянето на консултации и информиране на гражданите и бизнеса. Отделът ще предлага безплатни, конфиденциални, безпристрастни и независими съвети на гражданите и бизнеса. Целта на този отдел е да улесни достъпа ЗС до информация и съвети, които могат да им помогнат да вземат информирани решения относно своите проблеми и нужди.

- **Сключването на споразумения за сътрудничество между неправителствените организации и местните власти.** Един от начините за насърчаване на работата между неправителствените организации и местните власти е чрез сключване на споразумения за сътрудничество. Тези споразумения биха подкрепили обмена на информация и ресурси между двата сектора и биха позволили на представителите на третия сектор да бъдат активно включени в разискванията и процесите, свързани със задачите и целите на местната власт. Освен това, чрез тези споразумения могат да се идентифицират области на общ интерес, в които двата сектора могат да се взаимоподкрепят и сътрудничат за постигане на общи цели.
- **Създаване на Консултативен съвет или работни срещи по управление на отпадъците в община Болярово.** Целта на Консултативния съвет/работни срещи е да се включат представители от всички заинтересовани страни на местно ниво - местни и централни администрации, доставчици на услуги, свързани с политиката за нулеви отпадъци, браншови организации, екологични неправителствени организации, училища и детски градини, граждани и медии. Представителите на ЗС се номинират и избират от община Болярово по предварително зададени критерии – участниците следва да бъдат избирани на база на тяхната квалификация, опит и експертиза по дадената тема, контекст и съдържание на нормативния текст. Всички участници се канят на всяка среща на работната група по конкретния казус и получават информация за организацията на всяко проведено събитие и резултатите от него. Резултатите от консултативните съвети следва да се оповестяват публично и да бъдат на разположение на всички заинтересовани страни.
- **Създаване на специализирано звено към община Болярово за връзки със структурите на гражданското общество.** Предлага се създаването на специализирано звено в рамките на общината, насочено към укрепването на връзките между местната власт и структурите на гражданското общество. Специализираното звено ще има за задача да предоставя информация и консултации на неправителствени организации по разработването на подзаконовите нормативни актове към Закона за управление на отпадъците, които предстои да бъдат внесени и гласувани в Народно събрание, като непосредствено след това и общината следва да внесе коригиращи текстове в нормативната си уредба.

- **Повишаването на образованието и информираността, както на гражданите, така и на местната власт**, относно начина на функциониране на гражданското общество и практическите форми на гражданско участие. Организирането и провеждането на открити уроци и обучения може да допринесе за по-широкото разпространение на знанията и уменията относно новостите в европейското и национално законодателство, смисъла на кръговата икономика, и задължението ни като граждани да събираме отпадъците си разделно, с цел опазване на въздуха, почвите, водите и горите.
- С цел **подобряване на комуникацията между местната администрация и гражданите**, за да се улесни управлението на отпадъците, се предлага разработване на **план-програма**, различна от Плана за управление на отпадъците на община Болярово, която да идентифицира и имплементира механизми и инструментариуми във връзка с новите изисквания заложи в **ДИРЕКТИВА (ЕС) 2019/904 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година** относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда, а именно:
 - Постигане на по-високи цели за рециклиране и подготовка за повторна употреба на битовите отпадъци;
 - Значително намаляване на количествата депонирани отпадъци;
 - Разделно събиране на битови отпадъци;
 - Рециклиране на отпадъци от опаковки;
 - Намаляване на пластмасовите отпадъци от продукти за еднократна употреба;
 - Намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване

Въпреки, че община Болярово не е цифровизирана, голяма част от населението на територията на общината е намерила начин по какъв начин да осъществи достъп до интернет услуги. В тази връзка община Болярово може да засили своето присъствие в онлайн пространството и да разработи и имплементира ефективни инструменти за комуникация и обратна връзка с общността, а именно:

Проект № BG05SFOP001-2.025-0015, с наименование „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на местната политика за нулеви отпадъци“ финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- С цел подобряване на комуникацията с гражданите и предоставянето на точна и актуална информация, община Болярово може да изпълни следните препоръки за подобряване на своята **интернет страница: да осигури систематизирана, лесно-достъпна и актуална информация относно политиките по управление на отпадъците в общината, инициативи, събития, обществени обсъждания и други актуални въпроси.** За тази цел, може да се използват различни инструменти, като например уеб-сайт, социални медии, електронни бюлетини и др. Следователно, община Болярово може да инвестира в тези инструменти, като се стреми да постигне оптимална комуникация и да изгради доверие сред общността.
- За да се осигури задоволително разпространение на информацията относно дейностите по управление на отпадъците в община Болярово, препоръчително е да се използват различни канали за комуникация. Освен интернет страницата на общината, която трябва да бъде предоставена с актуална, систематизирана и лесно-достъпна информация, може да се използват **информационни табели, местни електронни и печатни медии, социални медии (например Фейсбук, Твитър), както и изпращане на SMS или електронни писма до регистрирани граждани, неправителствени организации и бизнес с цел уведомяване за събития на общината, свързани с управление на отпадъците.** Тези канали на комуникация могат да бъдат използвани за достигане до различни целеви групи и за подобряване на общностното участие в управлението на отпадъците в община Болярово.
- С цел повишаване на ефективността на дейностите по управление на отпадъците, община Болярово може да възприеме широка гама от комуникационни канали, които да използва за провеждане на **информационни и мотивационни кампании за ползите от разделното събиране на отпадъците и компостирането.** Сред тях може да се включат интернет страница, местни медии, социални медии, информационни табели и др. За всяка нова или голяма инициатива по управление на отпадъците общината може да **провежда подходящи кампании, включващи поне няколко канала за комуникация, с цел да се увеличи осведомеността на целевите групи и да се мотивират гражданите да вземат участие в инициативите.**
- За да се осигури **ефективен механизъм за получаване на сигнали от граждани, община Болярово трябва да създаде работещ и достъпен системен подход за**

регистриране и предоставяне на обратна информация за получените сигнали. Понеже различните групи граждани имат различни нива на достъпност до електронни устройства, сигналите трябва да могат да се предават чрез няколко канала на комуникация, като **на място в общината, по телефона, писмено или чрез електронно приложение на интернет страницата на община Болярово.** Предоставяйки сигнал, всеки гражданин трябва да получи увереност, че сигналът е **приет и регистриран като получава регистрационен номер.** След това трябва да бъде възможно чрез този номер да бъде проследи, статусът на обработването на сигнала и действията, предприети от община Болярово. За да се гарантира качествено обслужване, община Болярово трябва да има стриктна политика за управление на сигналите, която да се спазва от администрацията при регистрацията и обработването им.

IV. Подобряване на регулаторната среда в областта на разделното събиране на биоотпадъците и третирането на биоразградимите отпадъци

Политиката на Европейския съюз за управление на отпадъците има за цел да намали негативното им въздействие върху околната среда и здравето на хората, като същевременно насърчи ефективното използване на ресурсите. Дългосрочната стратегия на ЕС е да стане рециклиращо общество, което е в състояние да предотврати формирането на отпадъци и да използва неизбежните отпадъци като ресурси, доколкото е възможно. Целта е да се постигне по-високо ниво на рециклиране и да се минимизира използването на допълнителни природни ресурси. Ефективното управление на отпадъците е ключов фактор за стимулиране на ефективното използване на ресурсите и постигането на устойчив растеж на европейската икономика. Затова е от съществено значение да се включат активно отделните индивиди, домакинствата, бизнесът и централните и местните органи на управление в процеса на управление на отпадъците.

Общинската смет е множеството от отпадъците, генерирани от домакинства и предприятия в общината. Тя представлява около 10% от общо 2.5 милиарда тона отпадъци, генерирани годишно в Европейския съюз. Политиката на ЕС е насочена към стимулиране на предотвратяването на генерирането на отпадъци и насърчаване на повторната употреба на продуктите. Ако това не е възможно, предпочитаните опции са рециклирането и компостирането, следвани от използването на отпадъците за производство на енергия. Най-нежеланата опция е изхвърлянето на отпадъците на сметище, макар и да е една от най-евтините. Като държава-членка на Европейския съюз, **България е ангажирана с реализирането на амбициозните цели на ЕС за рециклиране на отпадъци и намаляване на изхвърлянето им на сметища, като по този начин се насърчава преходът към по-устойчив икономически модел, известен като кръгова икономика.** В това отношение, в България са приети редица изменения на нормативната уредба, свързани със събирането, третирането и управлението на отпадъците, като целта е да се стимулира

ефективното използване на ресурсите и да се подобри въздействието върху околната среда и здравето на хората.

В **Закона за управление на отпадъците и в частност в чл. 31** се предвиждат конкретни цели за рециклиране на битови отпадъци: „1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци; 2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.“. В съответствие с амбициозните цели на Европейския съюз за намаляване на изхвърлянето на отпадъци на сметища и преминаването към устойчив икономически модел, известен като кръгова икономика, в България са въведени редица изменения на нормативната уредба, свързани със събирането, третирането и управлението на отпадъците. Целите за управление на отпадъците се изпълняват от Регионите за управление на отпадъците в България, като размерът на отчисленията за депониране на битови отпадъци се намалява при изпълнението на целите в съответния регион. В съответствие с тези промени, община Болярово има задължения за разделно събиране и рециклиране на зелени отпадъци от паркове и градини, включително тези от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради. Рециклирането в този случай включва компостиране или анаеробно разграждане.

За да изпълни задълженията си, общината **може да се допита до гражданите и до неправителствения сектор, за да определи местата, където трябва да се разположат контейнерите за събиране на отпадъците, както и честотата на тяхното извозване.** Важно е да се подчертае, че **гражданите трябва да бъдат включени в процесите на вземане на решения и в разработването на политиките за управление на отпадъците,** включително и разделното събиране на биоотпадъците и третирането на биоразградимите отпадъци. Конкретните начини за осъществяване на тази комуникация може да включват обсъждане в консултативен съвет или дебатиране в публичното пространство. От решаващо значение е гражданите да бъдат включени в процесите по формиране на политики.

На следващо място в анализирането на регулаторната рамка, трябва да се обърне внимание на **Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци**. В контекста на управлението на отпадъците в Република България, е от съществено значение да се обърне внимание на регулаторната рамка, свързана с разделното събиране и третиране на биоразградими отпадъци. За целта, **общините трябва да осигурят разделно събиране на биоотпадъците в съответствие с ангажиментите, поети в рамките на региона, при което задълженията за разделното събиране се разпределят от Регионалните сдружения за управление на отпадъците**. Важно е да се отбележи, че дейностите по компостиране на място се смятат за дейност, предотвратяваща образуването на отпадъци, и не се признават като изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците.

Кметовете на общините в регионите на Република България извършват морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, които се образуват на територията на съответната община, на всеки 5 години. Този анализ се извършва в съответствие с методиката, утвърдена със заповед на министъра на околната среда и водите, а резултатите са основата за издаването на заповед от директора на ИАОС с конкретните цели за всяка отделна община и определяне на метода за рециклиране на битовите отпадъци. В момента, компостирането набира все по-голяма популярност като предпочитан метод за рециклиране на битовите отпадъци. За да се определи количеството депонирани биоразградими отпадъци, се изчислява процентът на количеството депонирани биоразградими отпадъци спрямо количеството на образуваните биоразградими отпадъци през 1995 година в Република България. **За 2020 година, разрешените за депониране биоразградими отпадъци в съответния регион са 109 кг/жител.**

Съгласно Наредбата, отговорността за управлението на отпадъците лежи върху общините, като е задължение им да осигурят **условия за рециклиране на разделно събраните биоотпадъци от градински и зелени пространства в обществени и частни обекти**. Общинските администрации в рамките на региона трябва да разработват общи регионални програми за управление на отпадъците, като приоритизират цялостната комуникация в тази област и взаимодействат с обществото. Разработването и разпространението на комуникационни материали чрез всички налични платформи, обсъждането и планирането на бъдещи решения за събиране на биоотпадъци с всички заинтересовани страни имат

ключово значение за активизирането на гражданските структури в местното управление на отпадъците. Всяка община трябва да включи в техните програми за управление на отпадъците план за разделно събиране на биоотпадъците, който да включва най-малко:

- **План за действие за стартиране на разделно събиране на биоотпадъците от домакинствата и ресторантите;**
- **План за разделно събиране от други източници;**
- **План за изграждане на необходимата инфраструктура за третиране на биоотпадъците.**

При разработването и приемането на политики за управление на отпадъците е изключително важно да се гарантира широкото участие на гражданите, неправителствените организации и бизнеса. Чрез провеждане на обществени дискусии в консултативните съвети/работни срещи към община Болярово за управление на отпадъците, могат да се постигнат качествено нови и иновативни решения, които да допринесат за чистотата, икономическото и европейското развитие на местното общество. Затова е важно да се гарантира гражданското участие в процесите на вземане на решения, които са тясно свързани с развитието на общината. **Конституцията на Република България (чл. 136, ал. 1)** дава възможност на гражданите да участват в управлението на общината, включително във вземането на решения. Това може да се постигне чрез избраните от гражданите органи на местно ниво (общински съвет и кмет на община), както и чрез непосредствените форми на участие, като референдуми и общи събрания на населението. Конституцията на Република България посочва, че **цялата държавна власт произтича от народа и се осъществява от него непосредствено или чрез органите, предвидени в основния закон.** Тази разпоредба означава, че **народът е източник и субект на властта, като всички, които упражняват държавната власт, получават своите правомощия от народа. Гражданите могат да избират свои представители, които вземат управленски решения от негово име и в негов интерес.**

За това е важно да се гарантира гражданското участие в процесите на вземане на решения, свързани със управлението на отпадъците на местно ниво, за да се осигури местното самоуправление и устойчивото икономическо и социално развитие на общината. Участие на

гражданите, неправителствения сектор и бизнеса в консултативните съвети към общината за управление на политиките за отпадъците може да доведе до качествено нови и иновативни решения, които да допринесат за по-благоприятна среда. Една от най-важните възможности за гражданско участие в процесите на формулиране, изпълнение и контрол на политики и развитие е местното самоуправление. Това е реална и видима възможност, която гражданите могат да упражнят чрез различни форми на гражданско участие, включително чрез граждански групи и други формирания (включително представители на бизнеса) и/или чрез неправителствени организации. Местното самоуправление е нивото на публичната власт, което е най-близо до обществеността и е свързано с местната администрация и управление на общините. На гражданите се дава възможност да участват в управлението на общината, включително във вземането на решения, свързани със управлението на отпадъците, както чрез избраните от тях органи на местно ниво (общински съвет и кмет на община), така и непосредствено чрез референдум и общо събрание на населението. Това показва, че народът е източник и субект на властта, като всички, които упражняват държавната власт пряко или косвено, получават своите правомощия от народа – той избира свои представители, които вземат управленски решения от негово име и в негов интерес.

Гореспоменатата методология интерпретира гражданското участие като широко обхващащ интерактивен процес, който включва местната власт и гражданите, като активно се насърчава обществената комуникация, дава се достъп до информация и се изгражда капацитет за реално участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиките за управление на отпадъците на територията на община Болярво.

В националното законодателство са предвидени различни процедури и способности за гражданско участие в местното самоуправление. Тяхната функция се изразява в защита на законните интереси и права на гражданите. Основната законодателна рамка, която регламентира участието и различните форми на гражданско участие в местното самоуправление включват:

- Закон за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление;

- Закон за местното самоуправление и местната администрация;
- Закон за публичните финанси;
- Закон за нормативните актове;
- Закон за администрацията;
- Административнопроцесуален кодекс и др.

Участие на гражданите на местно ниво е регулирано от законовата уредба на национално и местно ниво. Законът за общинските бюджети предвижда възможността гражданите да участват в процеса на изготвяне на общинския бюджет чрез представяне на предложения и препоръки по отделните му позиции. Този процес се осъществява чрез провеждане на консултации и обществени обсъждания с местната общност, а след като бюджетът е изготвен, той се представя на обществеността от кмета на общината за обсъждане. Регулаторната среда за управление на местните отпадъци се формира чрез действащата нормативна рамка на национално и местно ниво. Местната администрация има законодателна инициатива да урежда регулацията на местно ниво. В същото време, гражданското общество може да участва активно в тези процеси, като използва местни граждански инициативи и участва в обществени обсъждания, предоставяйки своето мнение и коментари.

Съгласно **Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление:** *„Чрез местна гражданска инициатива гражданите правят предложения до общинския съвет, кмета на общината, на района или на кметството, или до областни или регионални органи на изпълнителната власт за решаване на въпроси от местно значение. (чл. 46, ал. 1) Местната гражданска инициатива се осъществява чрез подписка, организирана от инициативен комитет на територията на съответната община, район, кметство или населено място. (чл. 46, ал. 1).“*

Процесът на участие на заинтересованите страни в изработването на политики и регулации е нормативно обусловен чрез Закона за нормативните актове в чл. 26 ал.2, където се казва, че *„в процеса по изработване на проект на нормативен акт се провеждат обществени консултации с гражданите и юридическите лица“*. В този въпрос също така се урежда публикуването на информация за проекта на нормативния акт, като се посочва, че, *„съставителят на проекта го публикува на интернет страницата на съответната*

Проект № BG05SFOP001-2.025-0015, с наименование „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на местната политика за нулеви отпадъци“ финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

институция заедно с мотивите, съответно доклада, и предварителната оценка на въздействието съгласно чл. 20. Когато съставителят на проекта е орган на изпълнителната власт, публикуването се извършва на Портала за обществени консултации, а когато е орган на местното самоуправление - на интернет страницата на съответната община“.

След провеждане на анализ на регулаторната среда на национално и местно ниво, се предлагат следните препоръки за подобряване на гражданското участие в процесите на вземане на решения и формиране на политики за управление на отпадъците в община Болярово:

- Препоръчително е местната община да подобри функционалността на своята уеб страница в раздела, където се публикуват проекти на нормативни актове, като осигури възможност за изпращане на становища и коментари, както и за създаване на форум за обсъждане на проектите на нормативни актове, който да бъде видим за заинтересованите страни. Това ще подобри интерактивността и откритостта на местната администрация и ще улесни участието на гражданите в процеса на формиране на нормативната уредба на общината. В същото време, това може да допринесе за подобряване на качеството на вземането на решения в общината, като се вземат предвид становищата и мненията на заинтересованите страни.
- Следващата препоръка за община Болярово е да се организират **публични консултации и/или анкетни проучвания** с цел изготвяне на планове за управление на отпадъците. Тези консултации и проучвания могат да бъдат проведени чрез различни методи, като например анкети, които могат да бъдат изпратени по телефона или лице в лице, онлайн анкети, публикувани на интернет страницата на общината, или анкети, разпечатани и налични в сградата на общината, които всеки заинтересован може да попълни. Целта на тези запитвания е да се съберат мнения и идеи от гражданите за планираните политики или за разработване на нови такива в областта на управление на отпадъците. Това ще позволи на общината да вземе под внимание нуждите и предложенията на местната общност и да създаде по-ефективна стратегия за управление на отпадъците.

- Препоръчва се общината Болярово да допринесе за създаването на **Консултативен съвет към общината**, който да обхваща проблематиката на управлението на отпадъците и да включва представители от всички ключови заинтересовани страни, включително граждани, неправителствени организации и бизнеса. Този съвет може да се превърне във функционираща постоянна структура на местно ниво, която да дава съвети и да предоставя мнения за важните въпроси относно управлението на отпадъците. За да бъде постигнато това, общината Болярово трябва да поеме ангажимент да осигури продължителното функциониране на този съвет, като осигури необходимите ресурси и структура за успешното му функциониране в дългосрочен план.
- Препоръчва се гражданските структури в общината да използват възможността за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, предоставена от Закона за пряко участие на гражданите, чрез **граждански инициативи**, за да **отправят предложения до общинския съвет на община Болярово и/или кмета**. Тези предложения могат да се отнасят до решаване на проблеми, свързани с управлението на отпадъците. Такива граждански инициативи биха спомогнали за подобряване на прозрачността на процеса на вземане на решения и биха допринесли за активното участие на гражданите в управлението на отпадъците в общината.

В заключение могат да се посочат и две допълнителни, нерегламентирани форми на гражданско участие и контрол изразяващи се в:

- **Предоставяне на информация от организации на граждани в следствие на извършени проверки**

Упражняването на контролът върху на местните органи на самоуправление в областта на отпадъците е от голямо значение. Важността му за местното население се проявява в способността му да засича несъответствията между действията и актовете на местните органи на самоуправление и нуждите и интересите на гражданите и обществото като цяло и да ги изразява по бърз и неформален начин.

- **Даване на оценка от организации на граждани за дейността на органите на местното самоуправление и местната администрация**

Гражданският контрол представлява важен инструмент за откриване и решаване на проблеми в населените места. Неговата информационна и превантивна роля, както и бързината на реакциите му, го правят изключително значим. Чрез граждански контрол, гражданите могат да открият несъответствия между действията и актовете на органите на местно самоуправление и нуждите и интересите на обществото. Този вид контрол може да бъде особено полезен при организацията и изпълнението на решения от ръководни служители в местната администрация. Чрез него могат да се предоставят полезни информации относно възможностите, средствата и ресурсите за изпълнение, както и предполагаемите затруднения и пречки, които могат да възникнат в хода на изпълнението. Тази форма на граждански контрол има влияние не само върху активното търсене на проблеми, но и върху откриването на нуждите и потребностите на гражданите, което може да допринесе за предотвратяването на противоречия и напрежение в населените места.

V. Механизъм и инструментариум с описание на конкретните стъпки, които отделните целеви групи следва да предприемат с цел предоставяне на надеждна обратна връзка

В управлението на община Болярово е задължително **гражданското участие да се разглежда като постоянен процес**, а не единствено при специални обстоятелства. Това означава, че гражданското участие трябва да бъде интегрирано в ежедневието на местните жители и не следва да бъде разглеждано като епизодична дейност. Освен това, участието на общността следва да бъде доброволно и не трябва да се налага принудително. **Подтикването на инициатива за промени често идва от близостта на гражданите до проблемите**, което означава, че местната общественост трябва да бъде ангажирана и да иска да участва в процесите на формулиране, управление и мониторинг на политиките на община Болярово. Такива промени са от особено значение, тъй като взетите решения имат директен ефект върху живота на гражданите.

За да се осигури ефективно гражданско участие, необходимо е да се създадат **приобщаващи организации и механизми**, които да бъдат лесно достъпни и да доведат до подобряване на участието на общността в процесите на формулиране, управление и мониторинг на политиките на община Болярово. Това ще улесни гражданите да имат достъп до информация за възможностите, средствата и ресурсите за изпълнение, както и за предполагаемите затруднения и пречки, които могат да възникнат в хода на изпълнението на решенията. **Подтикването на инициатива за промени често идва от близостта на гражданите до проблемите**, което означава, че местната общественост трябва да бъде ангажирана и да иска да участва в процесите на формулиране, управление и мониторинг на политиките на община Болярово. Такива промени са от особено значение, тъй като взетите решения имат директен ефект върху живота на гражданите.

Често възниква проблемът, че гражданите в дадена община не получават отговор на техните сигнали до администрацията или не знаят до кого да ги насочат и не могат да проследят

какво се случва с тях в реално време. Този проблем може да бъде решен чрез изграждането на **единен канал за комуникация между гражданите и общинската администрация, който е прозрачен и проследим**. Такъв канал ще позволи на **гражданите да подават сигнали и да получават отговори в реално време, като по този начин ще се гарантира максимална ефективност и проследимост на сигналите**. Това ще допринесе за повишаване на доверието на гражданите в общинската администрация и за насърчаване на гражданското участие в процеса на управление на общината.

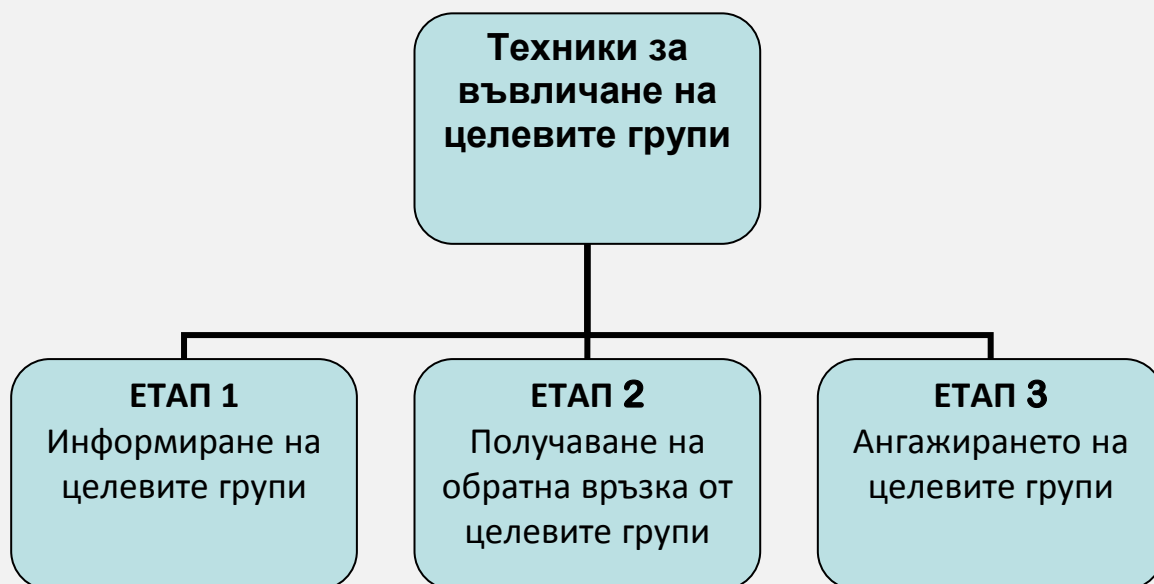
За да се осигури успешна комуникация между всички заинтересовани страни, необходимо е да се разгледат различните етапи на този процес. Един от ключовите етапи е иницирането на **диалога и консултациите**, където заинтересованите страни могат да изразят своите мнения и да участват активно в предстоящите промени, които ще наложи за изпълнен. След този етап следва обратната връзка и улесняването на комуникацията, която трябва да бъде продуктивна и прозрачна. Друг важен начин за улесняване на комуникацията между всички заинтересовани страни е използването на интернет платформи за гражданско участие. Тези платформи предоставят възможности за онлайн диалог и консултации, които са лесни за достъп и използване от гражданите и другите заинтересовани страни. За постигането на целите за управление на отпадъците в общината, необходимо е да се изгради единен канал за комуникация, който да осигури максимална прозрачност и проследимост на подадените сигнали от гражданите.

Един от важните инструменти за активизиране на гражданското общество е участието на граждани в консултативни съвети/работни срещи, което е практика, използвана не само в България и Европа, но и в почти целия свят. Това участие може да се осъществи по няколко начина - чрез акта за създаване на консултативния съвет, по силата на нормативен документ, задължаващ влизането на национално представителни организации, посредством посочени критерии, на които трябва да отговарят представителите на гражданския сектор, и чрез кандидатстване за участие в определен съвет.

5.1 Механизми

В процесите на формулиране и изпълнение на политиките за нулеви отпадъци, могат да се въведат **3 техники за въвличане на целевите групи по проекта**, които са: административните структури на местната и изпълнителната власт, НПО и мрежи от НПО, НПО на бизнеса, обществеността. **Първият етап** е свързан с **информирането на целевите групи**, чрез различни способи и похвати. **Вторият етап** включва **получаване на обратна връзка**, за да се съберат мненията им относно въпросите, свързани с управлението на отпадъците. **Третият етап** се фокусира върху **ангажирането на целевите групи**. По-подробно, ще разгледаме всички стъпки, изпълнявани през посочените етапи, за да можем да получим надеждна обратна връзка и да оценим изпълнението от страна на гражданите и бизнеса относно действията на община Болярово свързана с политиката за нулеви отпадъци.

Етап I – Информирание на целевите групи

В този етап община Болярово следва да предоставя достоверна информация на целевите групи във връзка с националните действия и решения, като осигури среда и механизми за достигане до максимално широк кръг от обществото.

Първата стъпка на този етап е диалогът, той е първата и най-важна форма на комуникация. Диалогът се осъществява между решаващия орган, в случая община Болярово и заинтересованите страни (целевите групи по проекта) на „четири очи“, но също така и чрез медиите, по електронен път и през социалните мрежи. Диалогът е в основата на убеждаващата комуникация. Диалогът предполага демократичност на комуникацията, тъй като аргументите, съжденията и доводите поначало са равнопоставени. Често решаващия орган има погрешната представа, че йерархията го поставя над гражданите, но е добре все пак да си дава сметка, че все пак негов работодател са гражданите.

Втората стъпка е провеждането на дебати под формата на сформирани работни групи, експертни съвети, панели и фокус групи и др. свързани с политиката за нулеви отпадъци, кръгова икономика. Дебатът е разновидност на диалога и най-характерното за него е сблъсъкът, конфликтът на две или повече мнения по формулата теза-антитеза. Дебатът предполага по-висока степен на публичност в сравнение с диалога. Публичното изнасяне на аргументите за и против въвличат в някаква степен публиката при формирането на обществено мнение. Колкото по-обществено значим е дискутираният въпрос и колкото по-убедителни и креативни са аргументите, толкова по-благоприятно ще бъде формираното мнение. В случая темата за кръгова икономика, разделно събиране на отпадъците, компостиране, намаляване до минимум на отпадъците е една от най-актуалните и проблемни теми в световен мащаб и колкото повече информация бива разяснявана и популяризирана сред целевите групи, толкова по-бързо механизма за нулеви отпадъци ще заработи.

Трета стъпка е провеждане на кампании чрез организиране на кратки брифинги, изявления, публично слово, прессъобщения, кратки разяснителни и обучителни презентации или репортажи. Най-голям шанс за убеждаващо въздействие има при прекия път към публиката. Когато тя е мотивирана и се приложат достатъчно сериозни аргументи, то тогава нейното поведение ще бъде силно повлияно. Община Болярово трябва да използва всяка ситуация, която ѝ дава възможност за масово влияние. Периферният път предполага незаинтересована публика и недостатъчна аргументация, в резултат на което промените в поведението ѝ са временни и неустойчиви.

Етап II – Получаване на обратна връзка от целевите групи

Постиженията от изпълнението на предходния етап не винаги могат бъдат остойностени веднага и безпроблемно. Резонът е в стратегическия характер на информираността на целевата група, която е проектирана в дългосрочен план. Модификацията на общественото мнение и на настройката на публиката претендират за упоритост и трайна активност от страна на община Болярово. Сигурен критерий (закономерност) за оценка е съотношението на планираните цели към постигнатите резултати. Обратна връзка може да се получи чрез: участие в анкетни проучвания, интервюта, кръгли маси, конференции, консултативни срещи и др.

Първата стъпка е редовно след провеждането на Етап 1 да бъдат правени **анкетни проучвания** към целевите групи. Така ясно може да бъде проследено по какъв начин е достигнала или не е достигнала информацията. В Дейност 1 беше направено анкетно проучване със 76 респондента, като резултатите бяха крайно незадоволителни, което е знак, за неосведоменост относно провежданата политика за нулеви отпадъци.

Втората стъпка е провеждане на интервюта на целевите групи. Интервютата трябва да бъдат провеждани регулярно, дори и с риск общината да досади на аудиторията. Това е отличен начин за получаване на обратна връзка от целевите групи.

Третата стъпка е провеждане на кръгли маси, конференции и консултативни срещи.

Провеждането на такъв тип събития предоставя възможност за активно включване на целевите групи чрез обсъждане на мнения, предложения и др., както и гражданите сами могат да изискат от община Болярово да бъдат запитани по конкретни казуси. Ангажирането на целевите групи ще подпомогне община Болярово и в популяризирането на политиката/документите/решенията/промените в политиката за нулеви отпадъци чрез предоставянето на колективни становища и препоръки. Директната работа с целевите групи се прилага активно в началните етапи на подготовка на първични и вторични законодателни проекти.

Етап III – Ангажиране на целевите групи

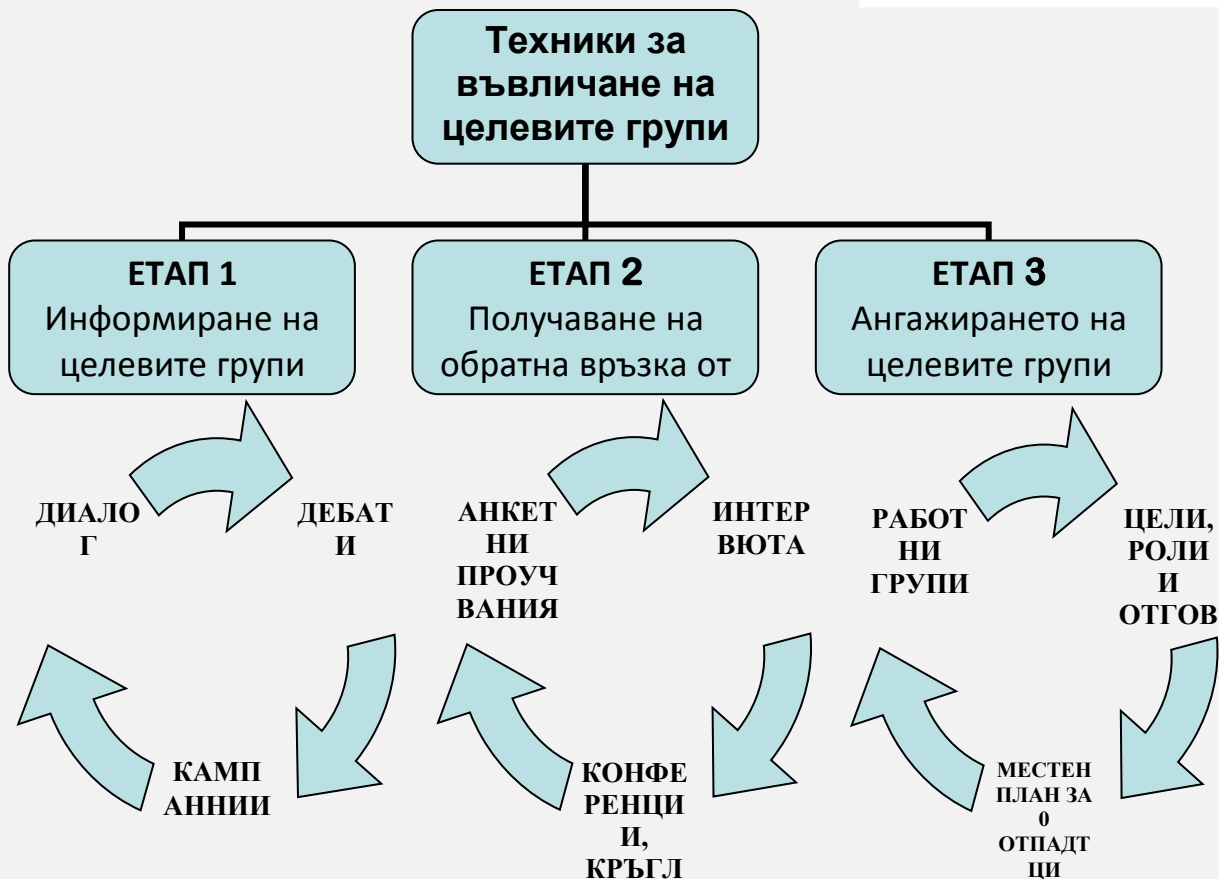
Консултациите с гражданския сектор са ефективен инструмент за включване на заинтересованите страни в обществените дебати и изследвания, което от своя страна допринася за по-широко и иновативно обсъждане на въпросите, свързани с разработването и изпълнението на конкретни проекти и програми. Въпреки това, следващият етап от жизнения цикъл на проектите, а именно реализацията им, е от съществено значение за удовлетвореността на гражданите, неправителствените организации и бизнеса. Също така, фактът, че общността може да наблюдава изпълнението на проектите, е от решаващо значение за това да се гарантира, че взетите решения се прилагат на практика. Това от своя страна допринася за по-голяма отзивчивост и участие на заинтересованите страни във всички етапи на жизнения цикъл на проектите. Като резултат, се подобрява прозрачността на процесите и се улеснява проследяването на дейностите по конкретните проблеми.

Първата стъпка е създаването на създаване на работни групи или комисии, които предоставят експертни съвети при избиране на подходящи политики, активно участие в процеса на изработване на законопроект, участие при взимане на решения (определяне на бюджет), партньорство между местната власт и неправителствените организации за имплементиране на политиките свързани с разделното събиране на биоотпадъците и третирането на биоразградимите отпадъци.

Втората стъпка е да се създадат ясно дефинирани цели, роли и отговорности за членовете на на тези работни групи или комисии за нулеви отпадъци, така че всеки представител да е наясно какво се очаква от тях в тази роля.

Третата стъпка е да се създадат съвместно с целевите групи местен план за нулеви отпадъци, който е наложително да бъде изготвен след подробна оценка и измерване на текущите нива на няколко политики за генериране и предотвратяване на отпадъци. Оценката на ситуацията от самото начало дава на общините и местната група за нулеви отпадъци основна идея за ефективността на управлението на ресурсите в общината. Наличието на тези данни е абсолютно решаващо за легитимността и валидността на програмата, осигурявайки необходимата основа за изграждане на бъдещи цели, които ще бъдат в основата на прехода на общината към нулеви отпадъци.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0015, с наименование „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на местната политика за нулеви отпадъци“ финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Целта на този представен механизъм да се да съберат данни за възможно най-много мерки за предотвратяване на отпадъците, като например броя на центровете за повторна употреба и магазините без пластмаса в общността. Този механизъм ще помогне за внедряване на мисленето и действията за предотвратяване на отпадъците от самото начало и следователно се превръща в инструмент, който община Болярово може да използва повторно, за да се застъпят за политики и стратегии, които не позволяват генерирането на отпадъци.

5.2. Инструментариум с цел предоставяне на надеждна обратна връзка

5.2.1. Наблюдение и оценка на изпълнението

- Периодично публикуване на интернет страницата на община Болярово на информация за развитието на проблема.
- Събиране на доказателства за резултатите от взетите решения.
- Провеждане на анкетно проучване за оценка и удовлетвореност от взетите съвместни решения.

Основен фактор, който може да подобри контрола от страна на гражданското общество при изпълнението на политиките за управление на отпадъците, е наличието на достатъчна прозрачност и информираност. За да бъде предоставена достатъчна информация, тя трябва да бъде налична в администрацията, където ефективната система за наблюдение на изпълнението на политиките трябва да включва представители на заинтересованите страни. Освен това, експлицитното знание на гражданите относно техните права да получават информация и да участват в процесите на наблюдение на осъществяването на политиките е много важно, особено по отношение на управлението на отпадъците. Тези мерки са необходими, за да се гарантира, че гражданите са удовлетворени и имат доверие в системата за управление на отпадъците.

Механизмите и инструментариумът, предоставени за обратна връзка и оценка от страна на гражданското общество и бизнеса, относно действията на община Болярово в процеса на формиране на политики за управление на отпадъците, изразяват етапите и стъпките, необходими за постигане на активно гражданско участие в съгласуваност с администрацията, с цел вземане на качествени решения и подобряване на законодателния процес.

5.2.2. Създаване на интернет платформа в интернет страницата на община Болярово

Възползването от интернет платформа за участие на гражданите в процеса на вземане на решения, свързани с управлението на отпадъците, може да подобри комуникацията между гражданите и общинските администрации и да направи гражданите активна страна при формулирането на местни политики. Създаването на такава платформа има за цел да рационализира механизмите, по които гражданите могат да участват в процеса на вземане на решения и да засили техното представителство. **Платформата може да бъде разработена като онлайн дискуссионен форум, който е достъпен чрез уеб и мобилен браузър.** Тази платформа би дала възможност на гражданите на община Болярово да създават и да допринасят по дискуссионни теми чрез конкретни предложения. Редовните дискусии и споделяне на мнения ще помогнат за **формулирането на окончателната форма на предложенията и мненията на гражданите.** Освен това, гражданите ще имат възможност да класират предложенията чрез проста система за "харесване", подобна на тази на други социални медии. Това ще позволи да се отличат най-адекватните предложения и проекти според мнението на гражданите. Използването на тази платформа ще улесни общинската администрация в провеждането на консултации, като платформата ще бъде проследена в четири етапа:

- отваряне на консултацията – покана към ЗС да предоставят мнения и коментари;
- затваряне на консултацията – получаване на коментари (през електронен формуляр или имейл) и модерирание на всички коментари;
- публикуване на обратна връзка – публикуване на коментарите;
- резултат от консултацията – публикуване на доклад за резултата от проведените консултации.

Платформата трябва да включва **всички нормативни документи, както и тези, които все още се изработват.** Освен това, чрез гарантирана уникалност на потребителите, всеки гражданин ще може да изрази своето мнение по **актуалните теми и проблеми,** както и ще има възможност да инициира законопроекти в зависимост от тяхната адекватност и популярност сред обществеността. Целта на платформата е да подобри **комуникацията между гражданите и общинските администрации, като позволи на гражданите да**

станат активен участник във формулирането на местни политики. Възможно е платформата да функционира като онлайн дискуссионен форум, достъпен чрез уеб и мобилен браузър, където гражданите на община Болярово могат да създават и да допринасят за дискуссионни теми с конкретни предложения. Редовните дискусии и споделяне на мнения помагат за оформяне на окончателната форма на предложенията и мненията на гражданите. Освен участието в дискусии, гражданите ще имат възможност да класират предложенията чрез проста система за „харесване“, като по този начин ще се изберат най-адекватните предложения и проекти. Това може да улесни общинската администрация да избере проекти, които според гражданите имат най-голяма добавена стойност за общината.

Платформата следва да бъде оборудвана с ресурси, които включват **актуална информация за дейностите на община Болярово във връзка с управлението на отпадъците, пълен набор от законови и подзаконови нормативни документи, свързани с текущото законодателство на национално и европейско ниво във връзка с управлението на отпадъците, както и актуални добри практики от местно, национално и европейско ниво, които ще се актуализират ежемесечно.** Така гражданите ще могат да се запознаят в реално време с актуалната информация за дейностите на община Болярово във връзка с новостите в политиките за нулеви отпадъци, да се запознаят с пълния набор от законови и подзаконови нормативни документи и да получат достъп до актуални добри практики и ресурси, свързани с управлението на отпадъците на местно, национално и европейско ниво. Предстоящата интернет платформа ще бъде използвана за активно участие в формирането на политики за управление на отпадъците в община Болярово. Тази платформа ще предостави набор от възможности за гражданско участие в процеса на формиране на политики, включващи:

- Участие на местно ниво, където реалните местни проблеми и конкретни казуси с тясна тематика могат да бъдат обсъждани и дискутирани.
- Възможност за потребителите да се включат като експерти или граждани през работни групи и дебати по конкретни казуси.

- Предоставяне на възможности за потребителите да допринесат към конкретни политики чрез запитвания, граждански консултации, предоставяне на доклади и/или анализи по конкретни теми или казуси.
- Предоставяне на възможности за пряко участие чрез гласуване и отговаряне на анкетни запитвания.
- Интерактивно представяне на данните, включително статистически данни, които потребителите могат да използват за изготвяне на графики, съпоставки, анализи и доклади, които да споделят с други граждани.
- Възможност за създаване на подгрупи, чат-стаи, петиции, в които да се включат други граждани и организации.
- Създаване на местни инициативи и проекти чрез петиции и запитвания, които могат да бъдат предложени за обсъждане и разработване от участниците.

Тези възможности ще предоставят на гражданите на община Болярово възможност да се включат активно в процеса на формиране на политики за управление на отпадъците, като им се предоставят конкретни методи за участие и допринасяне към тази важна обществена инициатива.

5.2.3. Предложения на гражданите

Интернет платформата предлага множество възможности за участие на гражданите в формирането на политики за управление на отпадъците в община Болярово. Една от ключовите функции на платформата е възможността за публикуване на кампании за създаване на местна инициатива от всеки потребител. Това дава възможност за онлайн дискусии и обсъждания, включително за представяне на експертни разработки и мнения от граждани за решаване на актуални и бъдещи проблеми. Платформата осигурява качествена обратна връзка към неправителствения сектор чрез реализиране на подобна комуникация. Публикуването на мотивирани мнения и становища от община Болярово по конкретни предложения и проекти на отделните граждани е също възможно благодарение на платформата. Това дава възможност за активна гражданска позиция и представяне на разнообразни идеи и проекти.

VI. Заключение

Гражданският сектор изпълнява важна мисия чрез използването на специфични инструменти, които осигуряват по-динамично развитие на определени, най-често недостатъчно развити или проблемни, области на икономическия и социалния живот. За постигането на по-ефективни действия и възможност за реално влияние, гражданското участие трябва да бъде възприето като предпоставка в процеса на вземане на решения, а не само като формално изпълнение на процедурата. Важно е да се повиши гражданската инициатива в процесите на формиране на политики за управление на отпадъците, като се осигури качествена и надеждна обратна връзка, която да повиши прозрачността, публичността, отчетността и доверието от страна на гражданите и бизнеса за създаване на открито и отговорно управление.

Нормативното задължение на администрацията за взаимодействие с гражданския сектор представлява необходима, но не достатъчна предпоставка за постигане на високите цели на това взаимодействие. За да се осигури конструктивно и пълноценно сътрудничество, гражданският сектор трябва да проявява самоорганизация, уеднаквяване на целите си, създаване на трайни инициативи и други подобни усилия. Тези допълнителни стъпки ще позволят на гражданския сектор да използва на пълна мощност потенциала си и да оказва необходимия конструктивен натиск в процеса на консултативен диалог и взаимодействие с администрацията. Такъв подход ще подобри качеството на сътрудничеството между двете страни и ще допринесе за ефективното изпълнение на общите цели.

След провеждане на анализ, в разработения „Механизъм и инструментариум за обратна връзка и оценка от страна на гражданите и бизнеса относно действията на община Болярово при контрола и управлението на разделното събиране на биоотпадъците и третирането на биоразградимите отпадъци“ са изследвани конкретните действия и етапи, които са необходими за участието на заинтересованите страни и отговорните администрации, занимаващи се с тази дейност. Налице е разработен механизъм и инструментариум, който осигурява възможност за обратна връзка и оценка от гражданите и бизнеса по отношение на действията на община Болярово в процеса на контрол и управление на разделното събиране на биоотпадъците и третиране на биоразградимите отпадъци. Този инструментариум

Проект № BG05SFOP001-2.025-0015, с наименование „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на местната политика за нулеви отпадъци“ финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

осигурява конкретни решения и етапи за участие на заинтересованите страни и отговорните администрации, като по този начин се гарантира по-висока прозрачност и отчетност на дейностите, както и подобро сътрудничество между гражданския сектор и общинските органи.

Представеният документ включва множество елементи, но един от основните е целенасочена оценка от страна на гражданите и бизнеса в процеса на управление на отпадъците. Оценката е процес на преценяване на публичните политики въз основа на техните резултати, въздействието им и потребностите, които са били предназначени да удовлетворят. Тя може да покаже последиците от миналите и настоящите политики, да информира компетентните органи за разходите и ползите, свързани с различните варианти, като по този начин предоставя допълнителна информация за вземане на решения относно публичните политики.

Оценката е структуриран процес, който позволява на органите да направят практическа преценка на дадена публична политика, като се набляга на въздействието, ефикасността и ефективността ѝ. Освен това, оценката може да разгледа устойчивостта на постигнатото въздействие и да определи основните фактори за неговия успех или неуспех. Целта на оценката е да спомага за разработването и високото качество на публичните политики, като по този начин създава възможности за определяне на приоритетите, за подпомагане на ефективното разпределение на ресурсите и за отчитане на резултатите. Включването на гражданите и бизнеса в този процес може да допринесе за постигане на по-ефективно управление на отпадъците и третирането на биоразградимите отпадъци.

В този документ е отбелязан още един значим инструмент, който изгражда съвременния механизъм на управление - обратната връзка. Тя представлява двупосочен комуникационен процес, който осигурява информация относно представянето и повишава усещането за удовлетвореност. Съществуват множество форми на обратна връзка, които могат да се изградят и наложат на национално или европейско ниво, като предимствата на интернет комуникацията и улесненията, които тя предоставя, са от решаващо значение за връзката между местната администрация и различните форми на гражданското общество. Възможността за ефективна комуникация засилва ангажираността на хората и подобрява взаимодействието между обществените институции и гражданите.

Настоящият документ представя основните нива на въвличане на целевите групи в процеса на вземане на решения в контекста на местното управление, като се фокусира върху процедурите за включване на гражданския сектор. Консултативните органи и интернет присъствието представят важни аспекти на въвличането на целевите групи в процеса на вземане на решения, като се осигурява достъп до информация, консултации, активно партньорство и диалог между страните.

В документа са разписани конкретни стъпки за ангажиране на гражданите, неправителствените организации и бизнеса, които имат интерес във вземането на решения, и са формулирани конкретни препоръки за подобряване на действията, решенията и политиките за контрол и качествено управление на отпадъците в община Болярово.

Ефективното комбиниране на етапите и стъпките води до качествени нови нива на взаимодействие между гражданите, бизнеса и местната администрация, което гарантира участието на всички заинтересовани страни в процесите по вземане на решения. Тези стъпки се основават на успешни модели за гражданско участие от страните в Европейския съюз и създават необходимите условия за постигане на иновативни решения чрез интерактивен процес на комуникация между местната администрация и неправителствения сектор, който е важен за всяко съвременно демократично управление.

